

עין משפט‏ **נר מצוה**

עין א מיי פ"י מהל' מקואות הלכה ו סמג עשין רמח טוש"ע י"ד ס"ר רל ע"עף על: עה ב מיי פ"ח מהל' אבות העומאות הלכה יד:

רבינו הגנאל

ראקשנין וכי ר' מאיר בדבר שהוא ספק מחמיר, והתניא טמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל כו', עד ספיקו טהור דברי ר' מאיר, ור' יוסי מטמא. ופרקינן קסבר ר' מאיר תחומין דאורייתא שהן כגון טומאה חמורה שספיקא טמא. ור' יוסי אמר העיר אבטולס משום ה' וקנים על ספק הנירוב שהוא כשי. בזה הספק בלבד מילא אבל בשאר ספיקות אפילו בטומאה קלה, כגון שאכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין כו' ספיקו טמא. ואקשינן תוב וסבר ר' מאיר תחומין דאורייתא והתנן אם אינו יכול להבליעו בזה א"ר דוסתאי ב"ר ינאי משום ר' מאיר שמעתי שמקדירין בהרים. פי' מקדירין חותכין כדתנן בספחים ובמקדשין קודר בקופין. וגרסינן גמי בשבת קודר את כל האוכרות. ולא קרינה משם היא אלא (אומירין) [אומירין] בדעת כאלו מקדירין, וזה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא אין מקדירין לא בעיר מקלט לתת להם מידת מגרשיהם, ולא בעגלה ערופה לראות איור עיר קרובה אל החלל. מפני שהן של תורה. ופרקינן לא קשיא הא מנתינן דאוקימנא בתחומין דאורייתא דידן[ן]. והא דקתני מקדירין דמשמע תחומין לאו דאורייתא (דרבא) [דריבא]. ודייקינן מדקתני משום ר' מאיר שמעינן מניה ר' מאיר הוא דשמע מרבוחי שמקדירין. ורימינן תוב ור' מאיר ספיקא דאורייתא לחומרא סבירא ליה, דקתני תרומה ונטמאת ספק מבעוד יום או משחשיכה אינו עירוב, והתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת לשחר השכים ומצאו מת, ר' מאיר מטהר והכמים טמאין שכל הטומאות כשעת מציאתן. ופרקי ר' ירמיה משנתנו כשהיה השרץ על התרומה כל בין השמשות. ודינן להאי פירוקא אי כשהיה השרץ על התרומה בין השמשות בהא לימא ר' יוסי ספק עירוב כשי. ופרקי רבה ורב יוסף משנתנו בשתי כיתי עדים אחת אומרת מבעוד יום נטמאת התרומה, ואחת אומרת משחשיכה.

לה:

ספק לא טבל ואפילו טבל כו'.
הך ספק ספיקא נקט משום רבותא דסיפא דלפ"ה בטומאה קלה טהור ור"צ"א מפרש דלו או קתני ואפילו טבל היינו או שטבל מדפריך בתר הכי אדרבה ואימא העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר והא לא שייך למיפרך אספק טבל או לא טבל אלא או או קתני ופרקינן אספק טבל צארצעים סאה ספק לא טבל:

ו (ספיקן טהור).
ר"מ צרה"ר איירי דקתני' בתוספתא

[טהרות פ"ו] ר"מ מטהר שספק טומאה צרה"ר טהור: **כל הטמאות בשעת מציאתן.**
תימה דנריש נדה (ג.) תנן ז"ש אומר כל הנשים דיין שעתן ואפילו הלל וחכמים דמטמאין מעת לעת או מפקידה לפקידה היינו דווקא לתרומה וקדשים או לקדש דווקא לחד ליטנא אצל לחולין טהור לכ"ע ואמאי לא חמרינן דכל הטמאות כשעת מליאתן מי הכא ולא הוה לן לאוקמה אשה על חזקתה ועוד דהתם מטהרינן לה אפילו צרשות היחיד כדמוכח התם צשמעתא קמיימא והכא מטמאין אפילו צרה"ר כדמוכח בתוספתא שהצאתי וכ"מ דהכא לא מוקמינן אחזיקה משום דלא נצדק מצעוד יוס אם היה חי כדקתני סיפא וי מודים חכמים לר"מ צראוהו חי מצעוצ וכו' דאשה גמי כיון דשכיחי צה דמים כלינה צדוקה דמא כדאמרינן צנדה (דף ד.) ואורי' דכל הטמאות כשעת מליאתן לא הוי אלא לתרומה וקדשים כמו מעת לעת צצנדה ולפי זה לריך ליישב סוגיא דנדה ושם פי' ושמאי גמי אית ליה דכל הטמאות כשעת מליאתן והא דמטרה מעת לעת אפילו לקדשים היינו משום דחשיב אשה כצדוקה אי גמי משום צטול פריה ורביה כדאמר התם (דף ג.) וא"ט ולר"מ דמטרה צרה"ר מאי שנא צצמעת לעת דמטמא אפילו צרה"ר כדאמר צירושלמי וי"ל צאשה דאיכא ריעומא מגופה החמירו טפי: **אמר ר' ירמיה משנתנו בשחיה ע"יה בו'.**
וא"ט ומאי קושיא דר"מ אדר' מאיר צצמנני' הא דלא אוקמיה תרומה אחזקה לאו משום דהשתא היא טמאה אלא משום דאיכא חזקה אחרת כנגדה דמוקמינן לגצרא צחזקת שלא עירצ ולקמן גמי דקאמר היינו טעמא דרבי יוסי העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל צצמנני'

גמי נימא העמד אדם על חזקת תמוס ציתו ואימא לא עירצ ואי הוה אמרינן דחזקה שלא עירצ לא חשיב ליה הש"ס חזקה אחי שפיר ומיהו רש"י פי' לקמן העמד טמא על חזקתו חזקה לחומרא איכא ולקולא ליכא אצל צצמנני' איכא חזקה לקולא דהעמד תרומה על חזקתה ואיכא גמי חזקה לחומרא דהעמד אדם על חזקת תמוס ציתו ואימא לא עירצ וצצרבנן אולינן לקולא והכי גמי וי"ל דניחא ליה לשנויי אפי' סבר ר"מ עירוצי תחומין דרבנן דהשתא לא מצי לשנויי הכי משום דצמנני' איכא חזקה לחומרא דכיון דאיכא גמי חזקה לקולא הוי מצי למימר דהוי עירוצ דספיקא דרבנן לקולא משום הכי מוקי צמנני' צשני כיתי עדים דלא שייך למימר הכי כיון דאיכא כת דמפקי ליה מחזקתה ורצה ורב יוסף אמו לפרושי דברי רבי ירמיה: **בהא לימא רבי יוסי ספק עירוב בשר.**
הוה מצי למיפרך צהא לימא רבי מאיר ורבי יהודה היי זה חמר גמל אלא דעדיפא טפי פריך:

הכא

צאחד צלילה דאינן כת מוציאתו מחזקתו מוקמינן ליה כל הלילה צחזקתו וצתר שעת מליאתו לא אולינן דאיכא למימר השתא הוה דמיית:

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

להודיעך כחו דר' יוסי.
דלע"ג דאינו צעולם לא מיתסר: **להודיעך כחו דר"מ.**
דלע"ג דישנה צעולם וי"ל העמידנה צצין השמשות על חזקתה וקודם לכן טהורה היתה אפ"ה לא אמרינן חזקה לקולא: **טומאה חמורה.**
שניטמא צצומאה המטמאתו מן הטהורה כגון צאצ

הטומאה: **אצל טומאה קלה.**
דרבנן היא ואילו טומאת דברי סופרים לטמאות אדם כגון אכל חצי פרס אוכלין טמאין והצא ראשו ורובו כו' מיי"ח דצר הן ציילאות השצת': **ואפילו טבל.**
י"ל צו ספק כגון ספק טבל צארצעים סאה שהיה מקוה לפנינו ונמלא חסר ואין אנו יודיעין אס צשעת טצילה היה שלם ואח"כ חיסר או לא: **וכן צ' מקוואות.**
שאנו צקיאים צאי מןן שלא היו צו מ' סאה מעולם: **ספיקו טהור.**
וסתם משנה ר"מ: **ור' יוסי מטמא.**
ולקמן[ן] מקשינן דרבי יוסי אדר' יוסי: **תחומין דאורייתא.**
וספיקא דאורייתא לחומרא: **אס אינו יכול להצליעו.**
צפרק צילד מעצרינן [לקמן] (א.) היא היה מודד ורואה לסיים תחומי העיר ולעשות שם סימן ותנן [שם] אין מודדין אלא צצחצל של ג' אמה והגיע לגיף או לגדר משופע ויכול להצליעו צצחצל של ג' אמה מצליעו ואף על פי שצפועו מרצה את הדרך ואס היה מודד ציפועו מכאן ועלייתו לעצב השני יס צו ק' או ר' אמות לא איכפת לן הואיל ומשפטו אל שפתו אין יותר מנ' אמה. ואס אינו יכול להצליעו צצחצל של חמשים אמה: **צוו אמר רבי דוסתאי צר רצי ינאי משום ר"מ שמעטי שמקדירין צהרים.**
לא מצליעו צצחצל ארדון יותר מנ' דהתנן אין מודדין אלא צצחצל של ג' אמה ולא מודד כל מדירונו כמות שהוא צצחצל של חמשים צקרקע"ו חלקה דאיכא חומרא טפי אלא מודדו צצחכלס קטנים של ארצב אמות ואחזין צו צו צני אדם צצ' ראשי הצחצל התחתון נותן ראש הצחצל כנגד לצו והעליין כנגד מרגלותיו ומשתכרין צכל ארצב אמות כשיעור חצי קומת אדם. ולשון מקדרינ כמו נוקצין דמשהו מדת ההר כאילו הוּא נקוצ צצמקוס מעמד רגלי העליין ונמלא לצו צצמקוס שרגליו עומדות עכשיו וכשנותן הצחצל עכשיו כנגד מרגלותיו ה"ל כאילו נותן אותו כנגד לצו צקרקע חלקה כדרך כל המודדין: **אין מקדירין צעגלה ערופה.**
כצגא למדוד הערים שצצצות החלל לידע איזו היא קרובה מכוון מודד את ההרים ואת הגאיות כמות שהן ואף על פי שהמדורון מרצה את המדה ומרחיק את העיר: **וכן צתמוס ערי מקלט דקי"ל** כסם שהעיר קולטת כך תחומה קולט: **שמעתי.**
ר' מאיר קאמר ליה. ושמעתי איכא למימר שמעתי מרצותי ולדידיה לא ס"ל: **נגע צאחד.**
צאדם אחד: **ר"מ מטער.**
דאמר אוקמיה אחזקי' ואחמול חי היה. אלמא צצספיקא דאורייתא ואיכא חזקה לקולא אולי ר"מ צצתר חזקה ומתני' גמי ניזיל צצתר חזקה ומעיקר'א כי אצנה התם טהורה הוּא: **כל צין השמשות.**
מתחילתו ועד סופו דודאי איטמי מצעוד יוס דתחילת צין השמשות מערב צצת הוּא: **צהא לימא כו'.**
הא ודאי מצעוד יוס איטמי ומתני' קתני מצעוד יוס אין עירוצו עירוצ דברי הכל: **אחס אומרס מצעוד יוס כו'.**
וצהא פליגי ר' יוסי סבר אוקי תרי לצדדי תרי ואוקי תרומה אחזקה קמיימא וכי אצנה טהורה הוּא רבי מאיר סבר כיון דאיכא כת דמפקע ליה מחזיקה צצספיקא דאורייתא לא אולינן צצתר חזקה אצל צצוגע:

כצגא למדוד הערים שצצצות החלל לידע איזו היא קרובה מכוון

מודד את ההרים ואת הגאיות כמות שהן ואף על פי שהמדורון מרצה את המדה ומרחיק את העיר: **וכן צתמוס ערי מקלט דקי"ל** כסם שהעיר קולטת כך תחומה קולט: **שמעתי.**
ר' מאיר קאמר ליה. ושמעתי איכא למימר שמעתי מרצותי ולדידיה לא ס"ל: **נגע צאחד.**
צאדם אחד: **ר"מ מטער.**
דאמר אוקמיה אחזקי' ואחמול חי היה. אלמא צצספיקא דאורייתא ואיכא חזקה לקולא אולי ר"מ צצצתר חזקה ומתני' גמי ניזיל צצצתר חזקה ומעיקר'א כי אצנה התם טהורה הוּא: **כל צין השמשות.**
מתחילתו ועד סופו דודאי איטמי מצעוד יוס דתחילת צין השמשות מערב צצת הוּא: **צהא לימא כו'.**
הא ודאי מצעוד יוס איטמי ומתני' קתני מצעוד יוס אין עירוצו עירוצ דברי הכל: **אחס אומרס מצעוד יוס כו'.**
וצהא פליגי ר' יוסי סבר אוקי תרי לצדדי תרי ואוקי תרומה אחזקה קמיימא וכי אצנה טהורה הוּא רבי מאיר סבר כיון דאיכא כת דמפקע ליה מחזיקה צצספיקא דאורייתא לא אולינן צצצתר חזקה אצל צצוגע: **כצא**

מסורת הש"ס

(א) מקואות פ"ב מ"א, (ב) גסס מ"צ, (ג) לקמן נח", (ד) צילה לו: סוטה ל:, (ה) לקמן נח", (ו) טהרות פ"ה מ"ו מה ד", (ז) צצנת יג., (ח) ולקמן לו:, (ט) (דף לו.), (י) צצ"א: צקרקע, (יא) נחמות יא:, (יב) צ"ל ר' מאיר מטהר וי"כ צצפר ערע ציהודה ח"א סוף ס"י סה דף סט ע"ד ע"ש] וכ"ה צצסי', (מ) צצתוספתא שס,

הגהות הב"ח

(א) גבי משנתנו בשחיה:

גליון הש"ס

גבי' שהיה עליה שרין כל ביהש"ס אי' הכי בהא לימאר ר"י. תמוה לו דלמאי מוקי שהיה השרץ עליה כל ביהש"ס לוקי צצשטיות דנפול עליה צצון ביהש"ס ואנן ידעינן חומן שגפול עליה דל"ש לומר אוקמי אחזקה אלא דלא ידעינן אס עתה לילה או יוס. וצהא שפיר אמר ר' יוסי דספק עירוצ כמר וס' איצי עיני:

מוסף רש"י

שמעתי שמקדירין בהרים. רואין כאילו נוקדין אותן ומודדין דרך הנקב למעט מדת מדרותו כדאמר צצמרא שמודדין אותו צצחצל של ד' אמות וצצתתון מניה את הצחצל כנגד לצו והעליין כנגד מרגלותיו ומצמטען מדרותו של כל ד"א חצי קומת אדם (לקמן נח.). מפני שהן של תורה. שמדיקמן מן הטהרה הלכן לא משערינן כיו מדי אלא מודדין הרים וגאיות צקרקע חלקה (לקמן נח.).

רב ניסים גאון

אין מקדירין לא בעגלה ערופה ולא בעיר מקלט. עגלה ערופה הוא כשתוב נדרו אל הערים אשר סביבות החלל. ועיר מקלט הוא ששנינו בפרק אלו הן הגולין כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט. והיו מדקדיקן במדידת העיר הקרובה אל החלל. ובתחתון עיר מקלט לא היו מקדירין מפני שהן מן התורה, ושפא יוסיפו על השיעור הקצוב להם.